

in eis, ut pœna incuratur, non attenditur sola culpa, vel malitia apud Deum, sed etiam actio ipsa materialis peccati, quatenus per verba legis significatur; imo si verba significant actionem cum effectu consummato, non intelligitur pœna incurri, donec effectus subsequatur; ergo etiam in præsentia materia leges pœnales ita interpretandæ sunt, nam est eadem ratio. Ostensum est autem verba legum non tantum significare culpam simoniæ, sed postulare etiam determinatas actiones, quæ ultra conventionem dicunt executionem; ergo sola conventio simoniaca non est materia talium pœnarum. Consequentia sunt claræ. Primum vero antecedens in se includit probationem, scilicet, quia hæc leges sunt odiosæ, ideoque restringendæ. Et quoad pœnas quæ ipso jure incurantur, ut sunt censuræ, irregularitates, et similes, in tom. 5 de Censuris ostensum est; estque quasi commune axioma ab omnibus receptum. Hæc enim ratione non fit irregularis, qui ex parte sua vulnus ad mortem sufficiens intulit, donec effectus re ipsa sequatur, et sic de aliis.

15. *Solvitur fundamentum contrarium.* — Atque ita facile solutum est fundamentum prioris sententiæ. Verum enim est, simoniam conventionalem posse ab Ecclesia puniri; dicimus tamen, hæcenus non esse punitam saltem per pœnas ipso facto incurandas, quia verba legum non loquuntur de simonia, aut peccato simoniæ utcumque, sed sub verbis significantibus executionem simoniacam, ut ostensum est. Quoad pœnas vero per judicem imponendas (licet hoc ad nos non pertineat), non est dubium quin possit iudex ecclesiasticus conventionem simoniacam, si publica sit, vel ad eum deferatur et probetur, priusquam executioni mandetur, aliquo justo modo puniri, quia illud est grave delictum, et contrarium moribus honestis Ecclesiæ, et scandalosum, et ideo per ecclesiasticum iudicem corripitur et puniri potest, juxta c. 4, de Offic. ordin. Tamen non poterit pro illo imponi ordinaria pœna simoniacorum, sed arbitraria, juxta qualitatem et circumstantiam delicti, quia illud delictum non est consummatum in ratione simoniæ ecclesiasticæ (ut sic dicam), sed quasi attentatum, seu inchoatum; pro delictis autem hujusmodi non debet imponi ordinaria pœna, nisi ubi lex id exprimit, ut constat.

16. *Non sufficit datum pretium ad pœnas incurandas ipso facto.* — Imo ulterius ex dictis infero, quod, licet simonia conventionalis ad

executionem processerit ex parte ementis, et non ex parte vendentis rem spiritualem, id est, licet datum sit pretium, si res spiritualis non est data vel accepta, nondum est sufficiens ad pœnas simoniæ ipso facto incurandas. Ita etiam docent Cajet., Sot., Navar., et plures alii infra referendi; neque in hoc est jam controversia. Potestque ex dictis probari, quia talis simonia simpliciter censetur tantum conventionalis, ut supra vidimus; sed per conventionalem simoniam non incurantur pœnæ, ut proxime diximus; ergo. Secundo videtur probari efficaciter ex dictis juribus; semper enim requirunt traditionem rei spiritualis, ut patet ex illis verbis: *Qui ordinati simoniace fuerint, Qui pretio ecclesiam obtinuerit, et similia*; unde quoties dicitur, *dantes, vel accipientes*, intelligitur maxime de dantibus vel recipientibus spiritualia, ut ex contextu constat, et ex directa intentione jurium, quæ est impedire hanc sacrilegam acquisitionem rerum spiritualium, eamque punire. Et ratio etiam potest ex supra dictis reddi; quia donec res spiritualis contrectetur (ut sic dicam), non est satis completa irreverentia quæ contra illam fit; sicut in percussione clerici, licet actio ad percussorem tendat, vel jaculatio in eum directa sit, si cum effectu illum non attingit, licet sit sacrilega, non sufficit ad pœnas canonis; ita ergo est cum portione in præsentia.

17. *Utrum rei spiritualis datio ante pretii acceptionem sufficiat ad simoniam.* — Sufficit quacumque particula pretii accepta. — Major vero difficultas est, quando a contrario simonia est consummata ex parte vendentis, seu ex parte rei sacræ, non vero ex parte pretii; quia nimirum ordo, aut beneficium collatum est sub pacto, et promissione rei temporalis, pretium autem mundum est solutum. Nam si ex utraque parte sit consummata, extra omnem controversiam est, illam esse propriam simoniam punibilem, seu cum effectu punitam ab Ecclesia, quia nihil amplius jam desiderari potest, et quia tunc verba legis integre, et secundum completam et rigorosam significationem applicantur, et executioni mandantur. Imo addit Navarrus, et omnes qui ex utroque capite complementum postulant, sufficere quacumque partem pretii esse solutam, ad complementum simoniæ punibilem, etiamsi nondum totum pretium solutum sit. Et ratio reddi potest, quia ad actionem complete simoniacam, satis est quod pro pretio fiat, sive parvo, sive magno; quod enim spiritualis res

carius aut vilis vendatur, non variat rationem ejus, maxime in ordine ad ecclesiasticas pœnas; quando autem pretium ceptum est solvi, etiam pro minima parte, et res spiritualis est tradita, jam vendita est pro aliquo reali pretio accepto; consummata ergo est ex utraque parte simonia, non minus quam si a principio conventum esset de sola illa minima quantitate pecuniæ, et soluta esset tanquam integrum pretium. Sicut e contrario, si pacto esset facta de conferendis septem ordinibus pro centum aureis, et illis solutis inciperet ordinatio fieri, statim in primo gradu esset consummata simonia, et pœnæ incursæ, non minus quam si pro illo solo totum illud pretium esset receptum. Igitur simoniam realem ex utraque parte consummatam quoad totam materiam, vel quoad quameumque ejus quantitatem ex utraque parte, certum est sufficere ad pœnas quæ ipso facto imponuntur. Tota ergo difficultas quoad hoc punctum versatur circa simoniam realem ex parte solius rei spiritualis, quæ tradita est; pretium autem non est numeratum cum effectu, sed promissum. Hæc vero difficultas maxime pendet ex verbis legum ecclesiasticarum, et ex usu Ecclesiæ, et ideo non potest commode tractari, nisi descendendo ad particulares pœnas; quod in sequentibus capitibus faciemus, ibique rem totam melius explicabimus.

18. *An simoniacus contra prohibitionem Ecclesiæ ipso facto incurat pœnas?* — Pars negativa. — In tertio puncto de simonia ex parte pretii, seu permutationis, potissima dubitatio occurrit, an simonia quæ in permutatione beneficiorum committi potest, et in universum omnis illa quæ solum est contra prohibitionem Ecclesiæ, subjiciatur pœnis contra simoniacos latis. Aliqui enim Doctores negantem partem defendunt, maxime quoad pœnas ipso jure latis. Citantur pro hac sententia Casador., decis. 5, de Constit.; Navar., in cap. *Si quando*, de Rescript., except. 4, et in Manual., cap. 23, num. 105, in fine; et Covar., lib. 5 Var., cap. 5, num. 3, in fin., et num. 5. Sed omnes hi male citantur, quia Casador. solum ibi defendit pœnas non incurri ipso facto, nisi per simoniam realem; an vero necesse sit illam simoniam committi per largitionem rei temporalis, vel sufficiat permutatio spiritualis pro spirituali prohibita, non tractat. Covar. autem ibi non agit de pœnis, sed solum obiter dicit, per renunciationem sub conditione vel in favorem consanguinei, non committi veram simoniam, quod alterius

quæstionis est, ut supra vidimus, cap. 35, et infra de pœna illius nonnihil dicam. Navar. autem aperte docet contrarium, ut statim ostendam. Sequuntur ergo hanc partem Aragon., citans dictos auctores, 2. 2, quæst. 100, articulo 6, dub. penult.; Petr. Navar., lib. 2, de Restit., cap. 2, num. 436. Et probabilem reputant aliqui moderni, licet fateantur esse contra communem Doctorum. Dicunt ergo hi auctores, non esse excommunicatos aut privatos beneficiis ipso jure, permutantes beneficia sine licentiâ superioris, etiam secuta traditione ex utraque parte. Imo addit Petr. Navarrus idem esse de reservantibus sibi pensionem sine Papæ auctoritate. Fundamentum eorum est, quia verba legis pœnalis restringenda sunt ad significationem omnino propriam et rigorosam; sed dictæ permutationes beneficiorum, et similes lapsus contra jus positivum non sunt simonia in omni proprietate et rigore; ergo.

19. *Rejicitur pars negativa.* — Hæc vero sententia mihi non videtur probanda. Non potest enim pro generali statui, pœnas generatim latis jure contra simoniam, sive sint ferendæ, sive latæ sententiæ, non comprehendere simonias ipso jure prohibitas. Imo contrarium censeo pro regula statuendum, et addendam esse exceptionem, nisi ex verbis legis aliud constare possit; sicut e converso, cum generalis regula sit, pœnas maxime cadere in simoniam contra jus divinum, nihilominus talia esse possunt verba legis, ut puniant aliquam simoniam contra jus humanum, vel improprium, et ad alias propriissimas non extendantur. Probo singula. Et imprimis regulam illam tradit Glos. communiter ibi probata, in cap. *Ex parte*, 1, de Offic. deleg., loquens in particulari de renunciatione simoniaca. Et in pœna irritationis collationis simoniacæ, hæc est communis sententia Doctorum, ut infra videbimus. Et de pœna excommunicationis aperte id docet Redoan., referens plures, 3 p., c. 8. Denique sententiam hanc clare supponit Navar., in d. cap. *Si quando*, except. 4; nam in principio illius proponit factum simoniacum contra jus tantum ecclesiasticum; nimirum, pactum consentiendi in regressum, factum in favorem unius, sub obligatione consentiendi in similem regressum alterius præhendæ in favorem alterius personæ, quam constat esse permutationem beneficiorum cum admixtione renunciationum in favorem tertii, quæ omnia sunt tantum contra jus humanum. Et tamen num. 2 concludit, talem simo-

niam puniri in extravag. 2 Pauli II; et in n. 3 addit doctrinam, quod illæ pœnæ non habent locum in conventionali simonia non completa ex utraque parte. Et explicat num. 5 excusationem non cadere in factum de quo tractat, *quia decentum fuit* (inquit) *ad dationem promissorum, quia cum effectu data sunt beneficia*. Et in num. 6 objicit fere fundamentum contrariæ sententiæ, quia ibi non est datum temporale pretium, sine quo non est simonia realis; et respondet negando minorem, nam quando simonia est per illicitam permutationem spiritualium, per traditionem utriusque partis fit realis, et capax pœnarum. Et addit (quod notandum est): *Et hoc jure sacræ pœnitentiariæ prætorium utilitur*. In alio item loco, cap. 23, num. 105, nihil dicit repugnans: imo generalem doctrinam tradit omnes has simonias comprehendentes, et similiter de illis generaliter ait, in d. Extravag. Et specialiter dicit, renunciationem non valere ex vi dictæ Extravag. At renunciatio solo jure ecclesiastico prohibita est, ut supra vidimus; ergo sentit Extravagantem extendi ad ea quæ sunt prohibita jure ecclesiastico; idque multis exemplis evidentissime declarat num. 107, § *Ad tertium*, et sequentibus. Reliqui etiam Doctores vel indistincte loquuntur de simonia reali, quando dicunt per jura, et potissime per illam Extravagantem puniri; vel supponunt illam simoniam, quæ est in permutatione beneficiorum, et similes, esse veras simonias, ut supra vidimus.

20. Potest igitur suaderi hæc sententia ex jure antiquo, quatenus in eo simpliciter damnantur hæc pacta, ut *continentia labem simoniæ*, cap. *Cum olim*, cap. *Quæsitum*, de Rerum permutatione. Item non parum urget e. *De hoc*, de Simonia, ubi perpetua depositione punitur simonia commissa per promissionem beneficii pro suffragio in electione ad episcopatum, tanquam *gravissimum scelus*, utique simoniæ; et tamen illa simonia est quia prohibita. Et licet in his antiquis juribus hæc simonia non puniretur censura lata ipso jure, tamen recte ostendunt de qua censura loquantur noviora jura, quæ illam imponunt. Unde probatur ex d. Extravag. 2, de Simonia, quæ sic incipit: *Cum detestabile scelus simoniæ, tam divinorum quam sacrorum canonum auctoritas abhorreat, atque damnet*. Loqui ergo intendit ibi Pontifex de simonia, non solum divino juri, sed etiam sacris canonibus contraria. Deinde statim confirmat omnes pœnas a Romanis Pontificibus contra simoniacos quo-

modolibet latas. Sacri autem canones indifferenter puniunt simonias contra jus divinum et humanum, ut patet ex capitibus allegatis, et aliis quæ habentur, 1, quæst. 3. Et adverbium illud *quomodolibet*, multum ampliatur. Denique, eisdem verbis utitur ferendo pœnas; ait enim: *Qui quomodolibet, dando, vel recipiendo, simoniam commiserint*; item: *Quas contigerit simoniaca labe fieri*. His enim verbis utuntur alia jura ad explicandam hanc simoniam; ergo ex vi verborum comprehenditur sub pœnali lege; sed nec consuetudo, nec stylus Curiæ, nec antiqui Doctores, talem exceptionem fecerunt; ergo non est admittenda.

21. Ratione deinde confirmatur; primo, quia licet simonia sit contra solum jus ecclesiasticum, nihilominus est vera simonia, et simpliciter talis; ergo in omni rigore comprehenditur sub generali lege puniente simoniam in tali materia, quantum est ex parte vocis simoniæ, si aliunde non colligatur limitatio. Sicut lex lata generaliter contra committentes sacrilegium in loco sacro, non minus comprehenderet committentes sacrilegium contra legem ecclesiasticam solam, quam contra divinam. Secundo, sive speculative illæ simoniæ distinguantur specie, sive non, et sive una sit magis propria, quam alia, tamen ad intelligendas leges magis est attendendus usus jurium, quam illa speculatio; at vero jura canonica indifferenter utuntur illa voce, et eisdem verbis detestantur et exaggerant contractus simoniacos contra jus ecclesiasticum et contra jus divinum, ut ex sæpe allegatis constat; ergo. Tertio, etiam Durandus, qui negat simoniam contra jus ecclesiasticum veram quoad culpam, dicit ita vocari, quia subjicitur pœnis veræ simoniæ. Denique sub opinione est, an pecuniam exigere pro ecclesiastico beneficio sit simonia contra jus divinum et humanum, et nihilominus certum esse illam esse in jure propriam simoniam, et maxime puniri; ergo non potest cum fundamento illa regula constitui, scilicet quod pœnæ latæ contra simoniam generatim non comprehendant simoniam prohibitam, sed contraria potius regula statuenda est, contra quam nihil obstat fundamentum contrariæ sententiæ, ut ex dictis patet.

22. *Exceptio in assertionem posita declaratur*. — Addidi vero exceptionem, nisi ex verbis aliqua talis restrictio colligatur: nam tunc clarum erit legislatores non voluisse, talem simoniam comprehendere, ut verbi gratia, in

CAPUT LVI.

DE CENSURIS VEL CANONICIS IMPEDIMENTIS QUÆ PROPTER PECCATUM SIMONIÆ IPSO JURE INCURRUNTUR.

1. Omnes simoniacorum pœnas, licet variæ numerari soleant, ad duo capita revocamus, sub quibus omnes comprehendemus, quas in particulari numerabimus. Primum caput est censurarum, ad quas revocamus alia impedimenta canonica, ut sunt irregularitas, infamia, et si qua alia sunt hujusmodi. Secundum caput est privatio omnium bonorum, sive spiritualium, sive temporalium per simoniam acquisitorum, sub quo etiam complectimur privationem aliorum beneficiorum, si fortasse hæc per aliquam simoniam incurritur. Nec vero nunc afirmamus omnes has pœnas per aliquam simoniam induci, id enim in discursu examinandum est; sed dicimus omnes pœnas simoniæ, de quibus inquirere oportet, sub his capitibus contineri; nam aliæ, quæ per sententiam judicium imponi possunt, ad nos non spectant, et ordinariæ arbitrariæ sunt; si fuerint vero in jure positæ, eas non omnino prætermittimus. In hoc ergo capite de Censuris, in sequentibus de aliis privationibus dicemus.

2. *Prima pars assertionis*. — Primo ergo dicendum est, per simoniam in ordine, in beneficio, et in ingressu religionis, incurri excommunicationem majorem, Papæ reservatam. Probantur singulæ partes. Et primum de simonia in ordine, dubitari potest an in jure antiquo lata sit hæc excommunicatio. Aliqui enim affirmant: primo, ex cap. *Reperiuntur*, 7, 1, quæst. 1, ubi contra ordinatum simoniace dicitur: *Ex eodem tempore se noverit anathematis opprobrio condemnatum*. Sed imprimis jus illud non est pontificium, sed ex Ambros. ibi refertur; habetur autem in Concilio Toletano VIII, cap. 3. Præterea in eo, non de omni ordine, sed de solo episcopatu videtur esse sermo. Nam in principio sic dicitur: *Vile pretium donant, ut pontificalis ordinis sublime culmen accipiant*. Infra vero dicitur: *Quicumque deinceps propter accipiendam sacerdotii dignitatem, etc.* Videntur autem hæc verba juxta priora esse intelligenda, recte enim pontificatus sacerdotii dignitas appellatur. Ex illo ergo textu non colligitur universaliter hæc censura. Deinde Glos. ibi dubitat an ibi nomen anathematis proprie sumatur pro ex-

lege puniente simoniam in beneficiis, recte dicimus non extendi pœnam ad venditionem pensionis, non quia illa venditio sit contra jus positivum; hæc enim ratio non sufficeret; sed quia pensio non est stricte beneficium, nec proprie, et lex pœnalis restringenda est ad proprietatem vocis, et ita illa exceptio fit ex parte materiæ, non ex qualitate simoniæ contra jus divinum vel humanum. Qui modus exceptionis non habet locum in permutatione beneficiorum, ut constat, multoque improbabilius est excipere simoniam quæ committitur, dando beneficium pro pensione ex pacto privato, quia illa simonia et est in beneficio, et contra jus divinum, quia revera datur beneficium pro pecunia, ut sæpe dictum est. Similiter in lege puniente simoniam in officiis ecclesiasticis, est probabile non comprehendere officia temporalia, ut oekonomi, advocati, quia non videntur esse officia ecclesiastica rigorose et proprie, quamvis res sit dubia. Certius exemplum esset de jure patronatus, quod sub tali lege non comprehenditur, non quia sit simonia contra jus ecclesiasticum, illud vendere, sed quia non est officium ecclesiasticum. Simili modo potuisset dubitari de lege puniente simoniam in ordine, an comprehenderet primam tonsuram, etiamsi talis simonia sit contra jus divinum, quia tonsura in rigore non est ordo, de quo infra.

23. Tandem addidi ad majorem explicationem, etiam posse e contrario contingere puniri per legem simoniam contra jus humanum, et non contra divinum, ut constat in excommunicatione lata contra simoniam confidentialem, quæ tota contra jus humanum est, ut supra est declaratum; et tamen illa pœna non extenditur extra illam materiam. Idem est de censura lata a Pio V contra renunciantes beneficia, aliter quam ab ipso præscriptum fuit, et sic de aliis. Et ratio est, quia interdum jura puniunt gravius quædam delicta contra jus humanum, quam alia contra divinum, quia frequentius committuntur, vel perniciosiora sunt communitati. Concludimus ergo non esse distinguendam simoniam punibilem, vel punitam ex parte pretii, seu doni pro quo spirituale commutatur, si prohibita est commutatio, nec ex parte juris quo prohibetur, sed ex actu prohibito, et materia circa quam versatur simonia, consideratis verbis legis pœnam ferentis. Et hæc videntur in generali sufficere; jam ad particularia descendamus.